

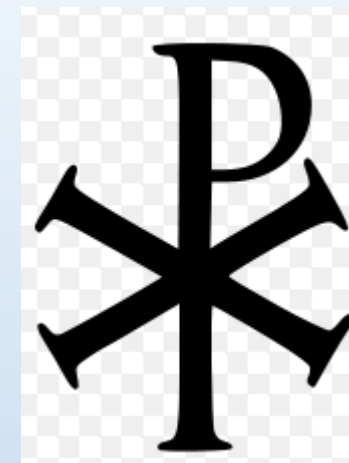
První doklady křesťanství ve střední Evropě

Jan Havelka

Počátky křesťanství u středoevropských Germánů

- O existenci křesťanství máme mlhavé představy a nelze je vyloučit.
- Královna Fritigila na konci 4. stol. přijala křesťanství.
- Předměty ve tvaru ryby jsou nalézány v bohatých ženských kostrových hrobech z 5. a 6. století.
- Byl nalezen stříbrný prsten s christogramem z kostrového hrobu ženy z druhé poloviny 5. století z Vyškova.
- Křesťanství se muselo šířit od nejvyšších vrstev společnosti.
- Pokřesťanštění germánských kmenů nutně nemuselo znamenat přijetí katolictví!

Křesťanství u Germánů a Ariánství

- V písemných pramenech je mnoho dokladů o křesťanství (od 2. stol.), z archeologických ovšem jen minimálně
- Gótové přijali Ariánství a šířili křesťanství mezi další kmeny
- 311 první Gótský biskup Wulfil
- Ariánství je směr křesťanství pojmenovaný podle alexandrijského kněze Aria, bylo odmítnuto Nikájským koncilem
- Šíří se především mezi Germány, spolu s nimi proniká na území římské Říše (ta je Ortodoxní)
- Vandalové rozšířili Ariánství až do své říše v severní Africe

Kultovní předměty

- Jako kultovní předměty bývají označovány cedníčky a kování ve tvaru ryby
- Objevují se zásadně v ženských kostrových hrobech s bohatou výbavou (Světec, Měcholupy, Klučov)
- Nelze prokázat souvislost s kultem, ale dá se předpokládat

Kultovní objekty

- Stavba lichoběžníkového charakteru z Tuchoměřic
- Datována zřejmě do 6. století
- 19,5 × 10–14,5 m) s obdélníkovitou apsidou, původně s dřevěnou trámovou konstrukcí, která spočívala na volně kladených opukových kamenech, orientovaná k východu.
- Podle všeho sloužila k náboženským účelům, mohlo by se možná jednat o ariánský kostel, ale nelze to potvrdit

Pokřesťanštění Langobardů v 6. století

- Máme zprávy o prosazování křesťanství u Langobardů.
- Langobardský král Wacho (510 – 539/540) udržoval dobré vztahy s Byzantským císařem Justiniánem i s Franskou říší
- Roku 568 odchází Langobardi do Itálie, kde Alboin přijímají křesťanství z rukou papeže.

Slonovinová pyxida ze Žuráně

- V Žuráni byly nalezeny tři mohylové náspy s několika vykradenými hroby.
- Hrob II s mohutnou bílou mohylou je datován do první poloviny 6. století. Je v něm pohřbena asi 40letá žena v brokátu s kusy postroje tažných koní.
- V hrobu byly úlomky slonovinové pyxidy zdobené výjevy ze starokřesťanské ikonografie.
- Slované si ve 2. pol. 6. stol. z mohyly zřejmě udělali kultovní místo a mohyly vykradli (za předpokladu, že to neudělali Langobardi před odchodem). O přítomnosti Slovanů svědčí nálezy keramiky.

Pyxida z Čierných Klačian

- Jde s největší pravděpodobností o byzantský dar, který se na území Velké Moravy dostal při Cyrilometodějské misii.
- Byl zrekonstruován plášť, na kterém je rolnický a pastýřský výjev
- Slonovina byla vysoce ceněným materiálem, pyxidy sloužily jako schránky na kadidlo a relikvie.
- Kolník výjev interpretoval jako založení Říma, M. Vančo s ním nesouhlasí a považuje jej za výjev biblický.
- Dvě možná maxima výroby podle T. Kolníka jsou 147 nebo konec 1/3 4. stol.
- M. Vančo ji datuje do 1. pol.6.stol. s původem v egyptskokoptyské dílně.

Rekonštruovaná pyxída so scénickými výjavmi

Zdroje

- *Droberjar, E. 2002: Encyklopedie římské a germánské archeologie v Čechách a na Moravě. Praha*
- *Kolník, T. 2001: Kontakty raného křesťanstva s územiami strednej Európy vo svetle archeologických a historických prameňov. Studia Archaeologia Slovaca Medievalia 3-4, 2000-2001, 51-90.*
- *Kolník, T. 2013: Misia solúnskych bratov a pyxida z Čiernych Kláčan. Literárny týždenník 26, č. 9-10, s. 14-15.*
- *Pardyová, M. 2012: Pozdně antické slonovinové pyxidy ze Žuráně a Velkých Kláčan. In Kordiovský, E. - Synek, F. (eds.): Národní kulturní památka Slovanské hradiště v Mikulčicích a kostel sv. Markéty Antiochijské v Kopčanech. Hodonín, 102-107, 163-164.*
- *Poulik, J. 1995: Žuráň in der Geschichte Mitteleuropas. Slovenská archeológia 43, 27-109.*
- *Salač, V. 2008: Archeologie pravěkých Čech/8. Praha*